

แนวทางการการสืบสวนสอบสวนคดีฟอกเงิน

พ.ต.ต.อนุชา รัศมี

พนักงานสอบสวนคดีพิเศษ ชำนาญการพิเศษ

ในการดำเนินคดีฟอกเงินนั้นมีการดำเนินการ ๒ ส่วนด้วยกัน คือ การดำเนินคดีทางแพ่ง หรือเรียกว่ามาตรการทางแพ่ง ซึ่งในส่วนนี้จะเป็นหน้าที่ของสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินจะเป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินการ ส่วนอีกมาตรการหนึ่ง คือ การดำเนินคดีอาญา ซึ่งในส่วนนี้จะเป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนที่ดำเนินคดีมูลฐานจะเป็นผู้รับผิดชอบ (ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการประสานงานในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ ข้อ ๔) โดยในการดำเนินคดีนั้นมีแนวทางในการสืบสวนสอบสวนดังนี้

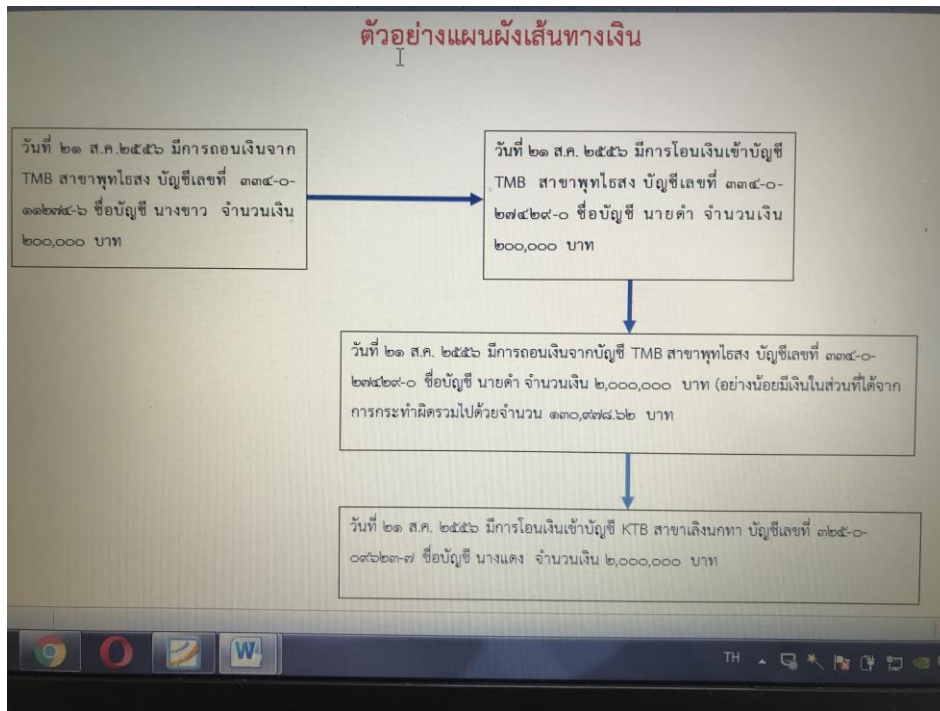
๑. พิจารณาความผิดมูลฐาน การจะดำเนินคดีฟอกเงินได้นั้น จะต้องมีการดำเนินคดีความผิดมูลฐานตามที่บัญญัติไว้ใน พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๓ หรือกฎหมายบางฉบับบัญญัติให้เป็นความผิดมูลฐาน เช่น กฎหมายเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ เป็นต้น ซึ่งในการพิจารณาความผิดมูลฐานนี้ จะต้องพิจารณาด้วยว่าเหตุเกิดเมื่อใด เพราะความผิดมูลฐานแต่ละข้อนั้นบัญญัติไว้เป็นความผิดมูลฐานในระยะเวลาที่ไม่เท่ากัน ดังนั้นในเบื้องต้นต้องพิจารณาว่า ความผิดที่ดำเนินคดีนั้นเป็นความผิดที่กำหนดไว้ตามมาตรา ๓ หรือกฎหมายฉบับดังกล่าวได้ระบุให้เป็นความผิดมูลฐานหรือไม่ จากนั้นมาพิจารณาต่อไปว่า ในช่วงเกิดเหตุนั้นได้มีการบัญญัติกฎหมายให้ความผิดดังกล่าวเป็นความผิดมูลฐานหรือไม่ ถ้าการกระทำผิดเกิดก่อนที่จะกฎหมายจะบัญญัติให้เป็นความผิดมูลฐานจะไม่สามารถดำเนินคดีอาญาขอหาฟอกเงินได้ แต่ในส่วนมาตรการทางแพ่งสามารถดำเนินการได้

๒. พิจารณาว่าทรัพย์สินหรือผลประโยชน์ที่ผู้กระทำผิดได้ไปจากการกระทำความผิดมูลฐาน การฟอกเงินคือการที่นำทรัพย์สินหรือผลประโยชน์ที่ได้มาจากการกระทำความผิดมูลฐานไปดำเนินการตามมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ เพราะทรัพย์สินหรือผลประโยชน์ดังกล่าว คือ จุดเริ่มต้นของการดำเนินคดีฟอกเงิน เพราะผู้กระทำผิดจะต้องนำทรัพย์สินดังกล่าวไปดำเนินการตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๕ เช่น การยกย้ายถ่ายเท การแปรสภาพทรัพย์สิน เป็นต้น ซึ่งในการสอบสวนของพนักงานสอบสวนจะต้องติดตามทรัพย์สินดังกล่าวว่าไปอยู่ที่ใคร เช่น มีการโอนทรัพย์สินต่อไปยังผู้ใด เป็นต้น หรือ แปรสภาพเป็นอะไร เช่น แปรสภาพจากเงินที่ได้มาแล้วนำไปซื้อที่ดินหรือบ้าน เป็นต้น แต่จะต้องตรวจสอบไปถึงขั้นใดบ้างนั้น มีแนวทางในการดำเนินการ ๒ แนวทาง คือ

๒.๑ ไม่สามารถแยกเงินหรือพิสูจน์เงินที่ได้จากการกระทำความผิดได้ ยกตัวอย่าง เช่น ผู้กระทำผิด โอนเงินที่ได้จากการกระทำความผิดเข้าไปในบัญชีเงินฝากของนายดำ จำนวน ๑,๐๐๐ บาท แต่เงินที่มีอยู่เดิมในบัญชีของนายดำมีอยู่จำนวน ๑๐,๐๐๐ บาท จากนั้นมีการโอนเงินออกจากบัญชีนายดำ จำนวน ๑๑ ครั้ง ๆ ละ ๑,๐๐๐ บาท เช่นนี้ จะไม่สามารถแยกได้ว่าเงินที่มาจากกระทำความผิด คือ ยอดเงินจำนวนใด เพราะอาจจะเป็นเงินที่อยู่ในบัญชีเดิมของนายดำก็ได้ ซึ่งหลักการในการดำเนินคดีฟอกเงินจะต้องพิสูจน์ให้ได้ว่าตลอดสายของเส้นทางการเงินที่ดำเนินคดีนั้นเป็นเงินที่ได้จากการกระทำผิดหรือมีส่วนของเงินที่ได้มาจากการกระทำความผิดมูลฐานรวมอยู่ด้วย หากพิสูจน์ไม่ได้ก็จะหยุดอยู่ในขั้นนี้

๒.๒ มีธุรกรรมที่ชอบด้วยกฎหมายมารองรับ เช่น นายแดงขายที่ดินให้กับนายดำโดยสุจริต แต่นายดำนำเงินที่ได้จากการกระทำความผิดฐานมาชำระหนี้ให้กับนายแดง ดังนั้นจะยุติในการติดตามเงินดังกล่าว แต่จะต้องไปติดตามที่ดินที่นายดำได้ไป เพราะทรัพย์สินมีการแปรสภาพจากเงินไปเป็นที่ดินแล้ว

๓. ในการตรวจสอบเส้นทางเงินควรจะมีการทำแผนผังการโอนเงินในแต่ละยอดที่ได้มาจากการกระทำความผิดไว้ด้วย เพื่อที่จะได้ไว้ใช้ในการนำเสนอและการทบทวนพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการโอนเงิน

๔. ผู้รับโอนทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด แบ่งเป็น ๒ กรณี คือ

๔.๑ รับโอนโดยสุจริต ซึ่งในกรณีนี้ผู้รับโอนรับโอนโดยสุจริตและมีนิติกรรมที่ชอบด้วยกฎหมายมารองรับ เช่น นายดำกู้เงินมาจากนายแดงจริง ต่อมานายดำได้นำเงินที่ได้จากการกระทำความผิดมาชำระหนี้ให้กับนายแดง เช่นนี้นายแดงจะไม่มี ความผิดฐานฟอกเงิน เป็นต้น กรณีนี้จะมีแต่นายดำที่กระทำความผิดฐานฟอกเงิน แต่นายแดงจะต้องไม่รู้ว่าเงินที่นายดำนำมาชำระหนี้เป็นเงินที่ได้มาจากการกระทำความผิด แต่หากนายแดงทราบและยังรับเงินดังกล่าวไว้ นายแดงอาจจะต้องรับผิดฐานฟอกเงินด้วย

๔.๒ รับโอนโดยทุจริต หรือไม่มิตินิติกรรมที่ชอบด้วยกฎหมายใดมารองรับ ผู้รับโอนจะต้องถูกดำเนินคดีฐานฟอกเงินด้วย